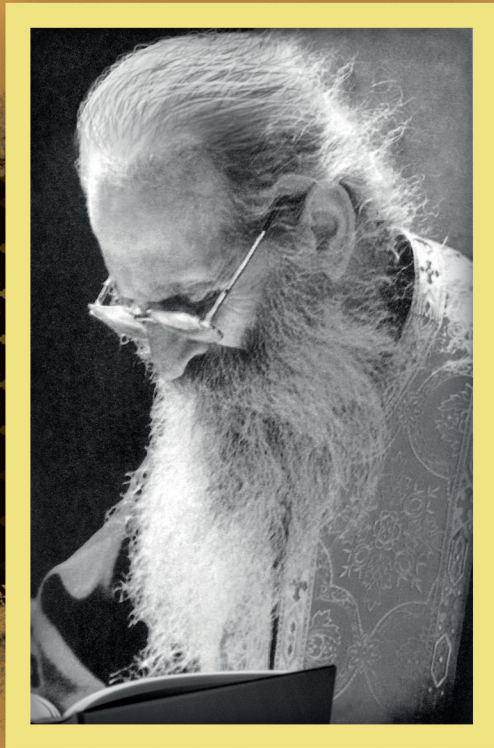

Στυλιανού Γ. Παπαδόπουλου

Ομότιμου Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΣΑΛΙΚΗΣ

Εκδόσεις Ουρανός

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ο μακαριστός Ιάκωβος Τσαλίκης**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Τσίρης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιώργος Ανδρεάδης
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος, 1992
© Εκδόσεις Ουρανός, Αθήνα 2014

Οι Εκδόσεις Ουρανός είναι κατοχυρωμένη επωνυμία
των Εκδόσεων ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις ΑΚΡΙΤΑΣ, Ιούνιος 2009
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις Ουρανός, Νοέμβριος 2014

ISBN 978-960-559-008-6

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

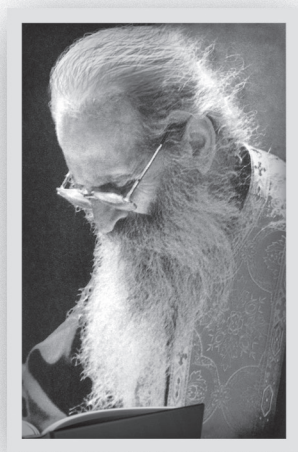
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΥΡΑΝΟΣ
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.ouranosbooks.gr
e-mail: info@ouranosbooks.gr

OURANOS BOOKS
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.ouranosbooks.gr
e-mail: info@ouranosbooks.gr

Στυλιανού Γ. Παπαδόπουλου

Ομότιμου Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΣΑΛΙΚΗΣ

Εκδόσεις Ουρανός

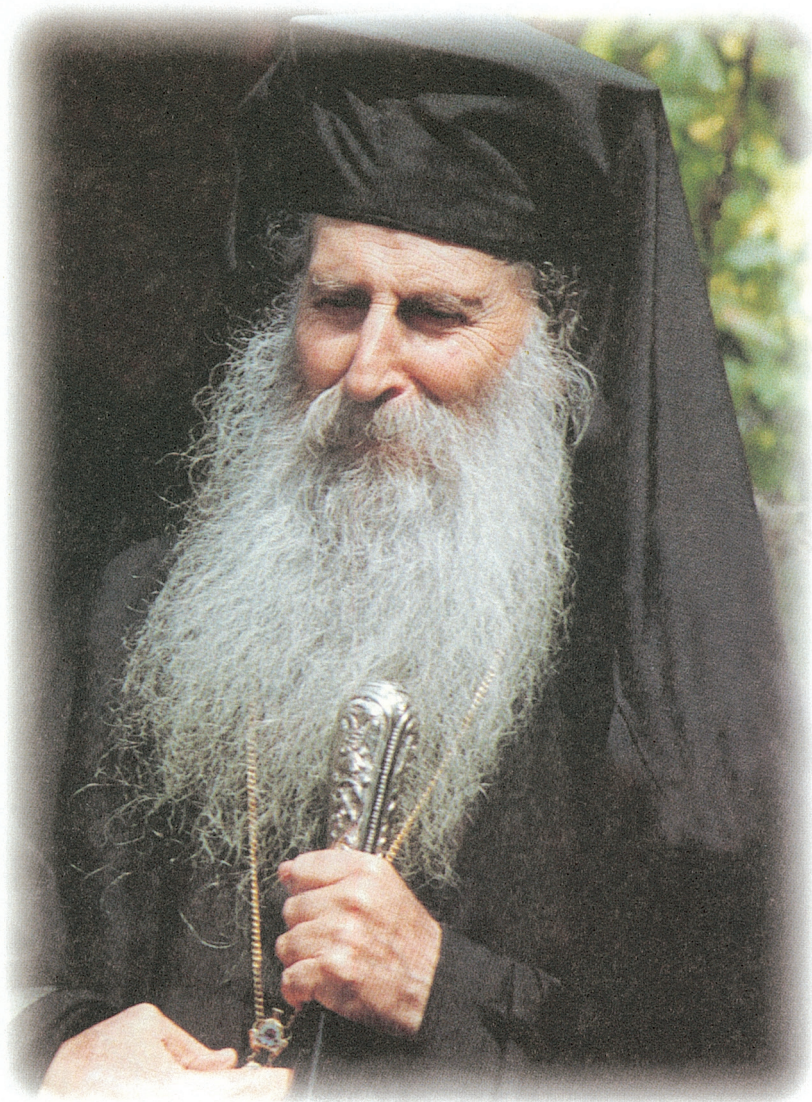
Περιεχόμενα

Αγαπητέ αναγνώστη	13
Τοις αγαπώσι και καταφεύγουσι τη παρρησία του μακαριστού π. Ιακώβου.....	17
Το χωριό του, Λιβίσι, και ο χαμός του παππού του, Κρεμμυδά	19
Η σειρά του πατέρα, του Σταύρου Τσαλίκη από τη Ρόδο	29
Αιχμαλωσία – Ξεριζωμός.....	35
Αναγνώριση του Σταύρου	45
Το σχολείο και πώς διακρινόταν ο μικρός Ιάκωβος	52
Οι εμφανίσεις της αγίας Παρασκευής	54
Διαβάξει Ευχές, προσεύχεται και θεραπεύει!	58
Ένα μαστορόπουλο ασκητής	62
Τον θεραπεύουν ο άγιος Χαράλαμπος και η Παναγία της Ξενιάς.....	65
Στον ασκητή χτίστη προλέγεται ο παγκόσμιος πόλεμος	68
Νικάει το δράμα της Κατοχής.....	71
Τα μετακατοχικά χρόνια – χιλιάδες οι μετάνοιες	77
Ο στρατιώτης «πάτερ» Ιάκωβος	84
Εργάτης για την αδερφή του Αναστασία	91

Οι ναοί και οι άνθρωποι ξαναβρήκανε προστάτη.....	93
Φεύγει για τη Μονή του Οσίου Δαβίδ του Γέροντα – η απογοήτευσή του	97
Επιστρέφει στη Μονή του Οσίου Δαβίδ – Ο Άνθιμος κάνει το παν για να τον διώξει – Με την υπομονή νικάει τον Σατανά	101
Μοναχός και οικονόμος	105
Ιερέας του Υψίστου	108
Νέοι ασκητικοί αγώνες	112
Το περιβόλι και η φτώχεια της μονής	116
Κατεβαίνει το αστέρι να τον οδηγήσει στο Ασκητήριο του Οσίου Δαβίδ.....	119
Θείες εμπειρίες στο ασκητήριο.....	126
Με την αγία κάρα του οσίου Δαβίδ	129
Επιθέσεις του Σατανά – Τον χτυπούν ανελέητα	133
Η εντολή των Αρχαγγέλων.....	140
Η ακτινοβολία δεν φυλακίζεται	144
Ο πολλαπλασιασμός του πρόσφορου και της μανέστρας	153
Ο παντελήμων άφησε νηστικά τα ορφανά της αδερφής του!.....	155
Οι αρρώστιες τον σημάδεψαν από νωρίς.....	159
«Αυτά είναι του Θεού πράγματα!»	166
Στην ηγουμενία.....	171
Είδε και άγγιξε το πανάγιο αίμα του Κυρίου!.....	175
«Ίδικόν μου ποτέ δέν έπεθύμησα... είμαι γή και σποδός»	177
Συζητάει με τους οσίους Δαβίδ και Ιωάννη Ρώσο	179
... είμαι όλο χαρά... βλέπω τα πρόσωπά σας.....	182
«Αυτός είχε μέγα προορατικό χάρισμα το οποίο	

έκρυβε επιμελώς για να μη δοξάζεται».....	185
Τηρητής των κανόνων, μα όχι τιμητής	189
Στον άγιο Ιωάννη τον Ρώσο	193
Η πλημμύρα προσκυνητών και θεοσημιών. Πάσχει, ευωδιάζει και «χορεύει».....	198
Τελευταία νύχτα στο ασκητήριο	205
Να μη μιλήσουν για ό,τι είδαν	207
«Κι αν το διάβασα καλά, για τον Κύριό μου το διάβασα!»	210
Το ηγουμενείο και το ταγάρι που δεν άδειαζε.....	214
«Αρή, είδες πώς με κατάλαβε μένανε!»	216
«Τώρα γρήγορα, σε παρακαλώ, είναι ανάγκη να πας, Γέροντα, στο Λονδίνο!».....	218
Πέντε χρόνια και οκτώ ημέρες με βηματοδότη.....	223
Η μεγάλη του αναψυχή: μιλούσε με τα πουλάκια – προσευχότανε στην κουφέλα.....	228
Εκβάλλει δαιμόνια και καθυβρίζεται από αυτά.....	233
Κάθε στιγμή ερχόταν ο θάνατος. «Ποιος είσαι εσύ, βρε αγράμματε και άσημε Ιάκωβε;»	239
«Ο Λευτέρης δε θα πεθάνει».....	246
Θέα του παραδείσου	249
«Εσύ θα γίνεις Πατριάρχης!»	251
Σωματικό μαρτύριο, αλλά και στιχάκια	254
Σχεδόν έγκλειστος, αλλά με πλούσια τη θεία χάρη	259
Τριήμερη πλημμύρα ευωδίας	262
Οπτασία στην εορτή της Μεταμορφώσεως	265
«Άγιέ μου Δαβίδ... θέλω να παραλάβεις την ψυχή μου... να την πας στον Χριστό»	267
Το τέλος εγγύς, αλλά... «μη μου χαλάτε την άσκησή μου».....	275

Είδε άρχοντα επί θρόνου δόξης.....	278
«Αυτές τις μέρες θα φύγω... σαν πουλάκι».....	280
«Με νομίζουνε χαζό και τρελό».....	283
Συλλειτουργεί με αγίους και αγγέλους... ..	286
Η τελευταία ημέρα της ζωής του	291
Η κηδεία	297
Συνεχίζει.....	302

Αγαπητέ αναγνώστη,

οι γραμμές που ακολουθούν είναι δικές μου και δικές σου. Είναι από βαθύ σεβασμό, ευγνωμοσύνη και αγάπη προς τον μακαριστό γέροντα Ιάκωβο Τσαλίκη, τον Καθηγούμενο της Ιεράς Μονής του Οσίου Δαβίδ του Γέροντα. Κοιμήθηκε εξομολογώντας την 21η Νοεμβρίου του 1991, κλείνοντας τον μήνα τούτο 71 χρόνια ζωής. Είχε γεννηθεί στις 5 Νοεμβρίου του 1920.

Είναι γραμμές όλων μας, γιατί δεν έγραψα ό,τι νόμιζα και ό,τι μου άρεσε. Αλλά ό,τι από το ιερό του στόμα ακούσαμε όλοι, ό,τι παρατηρήσαμε στην οσιακή του ζωή, όσα θαυμαστά είδαμε να επιτελεί με την προσευχή του. Και είναι οι γραμμές όλων μας, γιατί τα αισθήματα όλων μας κατέγραψα. Μερικά για τον μακαριστό γέροντα γνώριζα από τον ίδιο. Όταν, ιδιαίτερα, στο Ιερό του ναού της μονής, μου μιλούσε, όταν ενώπιον πολλών προσκυνητών ανέφερε κάτι από τη ζωή του ή διηγιόταν θαύματα του οσίου Δαβίδ, πάντα πρόσεχα πολύ. Είχε μάλιστα ο γέροντας την κατανοητή ιδιοτυπία το ίδιο γεγονός της ζωής του ή το ίδιο θαύμα να το διηγείται κάθε φορά με λίγο διαφορετικό τρόπο, με λιγότερα ή περισσότερα λόγια. Επίσης έχω στοιχεία και από

πολλά πρόσωπα, που γνώρισαν τον γέροντα στα εφηβικά, τα νεανικά και στα χρόνια της μοναστικής του ζωής. Και αυτοί δεν είναι λίγοι, ούτε είναι λίγα όσα γνωρίζουν για τον γέροντα.

Δειγματικά μόνο αναφέρω μερικά ονόματα, που βοήθησαν στη σύνταξη και τη συμπλήρωση των στοιχείων για τον γέροντα Ιάκωβο. Οι συγγενείς του πρώτα (ο Γεώργιος Τσαλίκης, το ζεύγος Μαρία και Θεόδωρος Μικέλη, συγγενείς του στη Φαράκλα), μερικοί συγχωριανοί και ο καλός παπα-Θεόδωρος Θεοδοσίου. Ο διάδοχος του γέροντα Ιάκωβου στην ηγουμενία, ο Αρχιμανδρίτης Κύριλλος Γεραντώνης, γνωρίζει περισσότερα από κάθε άλλον, και γι' αυτό η συμβολή του υπήρξε μεγάλη. Οι πατέρες της μονής Σεραφείμ, Αλέξιος, Νικόδημος, Ιάκωβος, Εφραίμ, Γαβριήλ, Παύλος και Δαβίδ (δόκιμος) είχαν όλοι κάτι να πουν για τον γέροντα. Ιδιαίτερα χρήσιμες κι εμπλουτιστικές υπήρξαν οι αναμνήσεις των Αρχιμανδριτών Παύλου Ιωάννου, Αμφιλοχίου Διακάκη και Χρυσοστόμου Σταυροπούλου, του Πρωτοπρεσβυτέρου Ιωάννου Βερνέζου, του αρεοπαγίτη Δημητρίου Τζούμα και του θεολόγου Ελευθερίου Μαζαράκη, τους οποίους από καρδίας ευχαριστώ. Ακόμη ευχαριστώ και όλους όσους μου είπαν οτιδήποτε σχετικό με τον γέροντα ή βοήθησαν να υπερβώ τους εύλογους δισταγμούς μου για τη σύνταξη της παρούσας πνευματικής βιογραφίας. Για τη ζωή στη μικρασιατική γενέτειρα, το Λιβίσι, που επισκέφτηκα δύο φορές, έχω πληροφορίες από βιβλία, μα και συγγραφείς, που έζησαν τα γεγονότα του

ξεριζωμού των κατοίκων του Λιβισιού. Αυτά που αφορούν στη ροδιακή καταγωγή οφείλονται στον Ροδίτη Θεόδωρο Τσιμπιδάκη.

Το παρόν έργο, που αφορά σε πρόσωπο σύγχρονο, σε ασκητή μεγάλων μέτρων, σε θεόληπτο ιερομόναχο, προικισμένο με πολλές αρετές και αναρίθμητες θεοσημείες, ενέχει πολλούς κινδύνους, οι οποίοι αποφεύχθηκαν με συνείδηση και πείρα ερευνητή. Και πρώτιστα έπρεπε ν' αποφευχθεί η υπερβολή και η εγκωμιαστική διάθεση. Τόσο αυτό έγινε μέλημά μας, ώστε, προς αποφυγή σχετικής υποψίας, αφήσαμε ακατάγραφες πολλές θεοσημείες και θαυμαστά σημεία της ζωής του γέροντα. Όσα με τις ασθενικές μας κεραίες συλλάβαμε και όσα με τις μικρές μας δυνάμεις καταγράψαμε είναι δειγματικά, όχι όλα. Δείχνουν όμως, νομίζουμε, ελλειπτικά έστω, ποίος υπήρξε ο μακαριστός γέροντας Ιάκωβος έναντι του Θεού, των Αγίων, του εαυτού του και των ανθρώπων. Ισχύει και εδώ αυτό που έλεγε ο ίδιος ο γέροντας για τον όσιο Δαβίδ: «Τα θαύματα του Οσίου είναι πάρα πολλά. Πρέπει να γραφτούν πολλά βιβλία. Ούτε χαρτί φτάνει, ούτε μελάνι...»

Αθήνα, 1992

*Τοις αγαπώσι και καταφεύγουσι
τη παρρησία του μακαριστού π. Ιακώβου*

Ο μακαριστός πατήρ Ιάκωβος ήτανε ο πρώτος των πρόσφατων οσίων και χαρισματικών Γερόντων που μας άφησε για τους ουρανούς, για τους κόλπους του Αβραάμ.

Έφυγε, όταν πια τα σωματικά του βάσανα περίσσεψαν.

Έφυγε, όταν η χαρισματικότητά του κορυφώθηκε.

Έφυγε, όταν αρκετοί αναγνώριζαν την οσιότητα του βίου του.

Έφυγε, όταν άρχισε να εξακτινώνεται η φήμη του ως χαρισματικού.

Έφυγε, όταν αρκετοί συνειδητοποιούσανε τις θεοσημίες του.

Έφυγε δηλαδή, όταν πια ήτανε δύσκολο να κρύβει ο μακαριστός τα χαρίσματά του.

Όμως, πήρε ο Θεός τον εκλεκτό Του πατέρα Ιάκωβο.
Διότι μας αγάπησε πολύ,
διότι τον θέλησε για χάρη μας παράκλητο,
διότι τώρα τον γνωρίζουμε πολύ περισσότεροι,
διότι κατά χιλιάδες τώρα συρρέουμε στον τάφο του και
ζητάμε βοήθεια,
αφού τώρα ο μακαριστός πατήρ Ιάκωβος έχει ευρεία τη
δοτή ενώπιον του Θεού παρρησία, να παρακαλεί για
μας, για τα βάσανά μας, για τις αμαρτίες μας.
Κύριε, σ' ευχαριστούμε άπειρα για τον πατέρα Ιά-
κωβο.

*Το χωριό του, Λιβίσι,
και ο χαμός του παππού του, Κρεμμυδά*

Το Λιβίσι το χτίσανε οι πρόγονοι στο δυτικό παρακλάδι του Αντίκραγου, εκεί που ήταν χτισμένη η αρχαία ελληνική Καρμυλησσός. Το παρακλάδι τούτο καταλήγει στη δυτική παραλία της Μικρασίας, που είχε απέναντι τη Ρόδο. Έπρεπε όμως από την παραλία ν' ανέβεις το βουνό κι από την κορυφή θα 'βλεπες κάτω σου, στις δυο πλαγιές, το Λιβίσι. Η μικρή πόλη δεν έβλεπε στη θάλασσα, την είχε πίσω της. Έβλεπε προς την Ανατολή, κυρίως, αλλά και προς τον νοτιά και τον βοριά.

Ήτανε το 1921, τέλος άνοιξης, αρχές καλοκαιριού. Από βορειοανατολικά ερχότανε και το Λιβισιανάκι, το μαστορόπουλο. Τρέχοντας, με τα τσαρούχια στο χέρι, ανέβηκε το μεγάλο καλό καλντερίμι για τον Ταξιάρχη και τον Στούμπο. Όσοι το βλέπανε να τρέχει, καταλαβαίνανε πως φέρνει κακό μαντάτο. Το παιδί σταμάτησε στον Στούμπο, στην αγορά με τα πολλά μαγαζιά. Δεν άντεχε να φτάσει στον Ταξιάρχη. Έπεσε σ' ένα πεζού-

λι και ψιθύρισε: «Τους πιάσανε... πολλά σινάφια, λιβισιανοί πολλοί».

Μαζευτήκανε μαγαζάτορες και περαστικοί. Απόγευμα καλοκαιριού και είχανε βγει στην αγορά. Πρώτοι τα μάθανε αυτοί που είχανε ανθρώπους στα σινάφια. Αυτά ήσανε μικρές ομάδες χτιστάδων, γανωματήδων, παπουτσήδων και άλλων μαστόρων, που δουλεύανε σε τούρκικα χωριά και πόλεις. Άλλοτε στο καζάν (υποδιοίκηση) της Μάκρης ή γενικά στο σαντζάκι (επαρχία) των Μούγλων, και άλλοτε στα μακρινά του βιλαετιού (νομού) του Αϊδινίου και της Σμύρνης. Πολλοί μάλιστα λιβισιανοί μαστόροι φτάνανε στην Κόννα (Ικόνιο), στο Ερεγλί, τη Νίγδη, την Καισάρεια, το Σιβάς (Σεβάστεια) και ψηλά στον Πόντο. Ήσανε καλοί μαστόροι και βγάζανε καλούς παράδες. Το χωριό τους, πάνω στα βράχια χτισμένο, δεν είχε χωράφια να καλλιεργήσουνε. Τα λίγα καλά που ήσανε στον κάμπο τα κατείχαν τα πιο πολλά οι Τούρκοι. Οι μικροβιοτεχνίες δε δίνανε σ' όλους ψωμί. Έτσι γινόσανε μαστόροι και μικρές ομάδες (δύο, τρεις, τέσσερις άντρες ή περισσότεροι, ανάλογα) παίρνανε τα λίγα σύνεργα και μήνες πολλούς, από το Μάρτη-Απρίλη, οργώνανε την Τουρκία. Γυρίζανε οι πολλοί το Νοέμβρη-Δεκέμβρη και μένανε στην οικογένειά τους μέχρι το Μάρτη.

Το λιβισιανό μαστορόπουλο άρχισε να συνέρχεται. Βρήκε τη μιλιά του. Μέσες-άκρες τα είπε όλα όσα ήξερε. Φτάσανε και οι δημογέροντες. Πήρανε το παιδί στον Ταξιάρχη. Χτυπήσανε την καμπάνα, όχι πολύ πένθιμα

και όχι όπως για την εκκλησία. Μαζεύτηκε πλήθος πολύ. Πέντε μ' έξι χιλιάδες ψυχές είχε το Λιβίσι και ήσανε όλοι Έλληνες, ούτ' ένας κάτοικος Τούρκος. Η κυρα-Δέσποινα του Κρεμμυδά –η γιαγιά του μακαριστού γέροντα Ιακώβου– είχε το σπίτι κοντά στον Στούμπο, στην αγορά. Έτρεξε αλαφιασμένη μόλις άκουσε τη φασαρία.

Ανέβηκε γρήγορα το καλντερίμι, και από τις πρώτες ρώτησε γονατιστή το μαστορόπουλο: «Τον Κρεμμυδά, μάτια μου, το Γιώργη μου...» Έτρεμε το φυλλοκάρδι της και δεν μπόρεσε να συνεχίσει. Ήθελε να πει: «τον είδες;», «τον πιάσανε;», «άκουσες τίποτα για το Γιώργη Κρεμμυδά;»

Δυστυχώς το μαστορόπουλο και είδε και άκουσε. Τον Γιώργο τον Κρεμμυδά τον πιάσανε κι αυτόν. Η κυρα-Δέσποινα πνίγηκε στον πόνο. Χίλιοι νομάτοι –οι πιο πολλές γυναίκες– γύρω της, και δεν έβλεπε κανέναν. Σπάραξε και θρήνησε, λες κι ήτανε μόνη της. Μπήκε στον Ταξιάρχη κι έπεσε μπρούμυτα στην εικόνα του αρχαγγέλου Μιχαήλ. Παρακάλεσε, παραπονέθηκε, ζήτησε κουράγιο, τον έβαλε προσάτη στις κόρες και τα μικρά της και γύρισε στο σπίτι.

Όλα πια της έγιναν μαύρα. Το πανέμορφο Λιβίσι με τη θαυμάσια θέα στο απέναντι βουνό και τον κάμπο, με τις δυο μεγάλες επιβλητικές εκκλησίες, των Ταξιαρχών και της Παναγίας, με τους πεντακάθαρους δρόμους, τα καλντερίμια, τα πολλά μικρά εκκλησάκια, σκορπισμένα δω και κει... όλα σκοτεινίασαν. Έφτασε στο σπίτι χωρίς να ξέρει πού πατάει και πού βρίσκεται. Έπεσε στο μι-

ντέρι κι έσυρε θρήνο. Οι κόρες της είχανε κιόλας τρέξει να την προλάβουνε στο δρόμο. Ήρθε από το πάνω σπιτι και η Θεodώρα, η μόνη παντρεμένη κόρη της, η μητέρα του μακαριστού γέροντα Ιακώβου. Κρατούσε στην αγκαλιά το δεύτερο ζωντανό μωρό της (τον Ιάκωβο) κι έτρεμε ολόκληρη. Έπεσε πάνω στη μητέρα της κι έκλαιγε χωρίς να μπορεί να ρωτήσει, μήπως άκουσε κάτι και για τον Σταύρο της.

Ήτανε κι ο άντρας της ο Σταύρος φευγάτος. Με δύο βοηθούς γάνωνε χαλκώματα κι έχτιζε στα τούρκικα χωριά. Η μάνα της, άμα είδε το μωρό, συνήλθε και παρηγόρησε την κόρη. Όχι, δεν ακούστηκε κάτι γι' αυτούς που δουλεύανε μακριά. Μαζεύανε κυρίως Έλληνες που δουλεύανε στα παράλια ή κοντά σ' αυτά. Έτσι πιάσανε και τον Γιώργη Κρεμμυδά. Η Θεodώρα έδωσε το μωρό στη μεγαλύτερη αδελφή της κι έφυγε γρήγορα για τον Στούμπο και τον Ταξιάρχη. Ίσως κάτι μάθαινε, τουλάχιστον να σιγουρευτεί για οτιδήποτε.

Στο προαύλιο του Ταξιάρχη τώρα ήσανε οι δημογέροντες όλοι και οι παπάδες των τριών ενοριών. Οι δασκαλοι και η δασκάλα του Παρθεναγωγείου, ανάστατοι, μαζεύανε πληροφορίες και προσπαθούσανε να ησυχάσουν τον κόσμο. Στο μεγάλο ναό των Ταξιαρχών, στην «πάνου» ενορία δηλαδή, ψέλνανε συνέχεια την Παράκληση. Γυναίκες περισσότερο –αφού οι πολλοί άντρες λείπανε– μπαινοβγαίνανε, ανάβανε κεριά, γονατίζανε και παρακαλούσανε τους αγίους, στο εικονοστάσι και στο τέμπλο, που ήσανε όλα μαρμάρινα κι αστραφτερά.

Καμιά φορά βρήκανε και τον μουτίρη, τον μόνο Τούρκο του χωριού, που ήτανε, ας πούμε, όργανο της τάξης, εκπρόσωπος του Τούρκου υποδιοικητή της Μάκρης (του Καζάν). Αυτός δεν ήξερε για συγκεκριμένα άτομα, που πιαστήκανε από τους Τούρκους χωροφύλακες. Γνώριζε όμως από αρκετές ημέρες –έτσι ομολόγησε τώρα– ότι ζαπτιέδες και στρατός θα μαζεύανε σταδιακά Έλληνες για τα τάγματα εργασίας. Κι ότι θ' αρχίζανε από τα παράλια. Όλοι όμως είχανε ακούσει πολύ άσχημα πράγματα για τα τάγματα τούτα. Ξέρανε λίγο-πολύ για συγκεντρώσεις, εκτοπισμούς κι εξορίες, ήδη από το 1915 και το 1917 μέχρι το 1920.

Μαζεύανε και βάζανε τους άντρες σε πολύ βαριές δουλειές: μεταλλεία, νταμάρια, σιδηροδρομικές γραμμές και άλλες. Τους υποχρέωναν σε πολλές ώρες εργασίας, τους χτυπούσανε αλύπητα, τους δίνανε λίγη και βρόμικη τροφή, τους βάζανε να κοιμηθούνε χειμώνα καιρό στο ύπαιθρο... ή σε παραπήγματα και τρώγλες, χωρίς θέρμανση φυσικά. Άλλωστε, οι σκοποί των ταγμάτων εργασίας ήτανε δύο. Να εξασφαλίσουνε δωρεάν εργατικά χέρια και να εξοντώσουνε σιγά σιγά το ελληνικό στοιχείο, χωρίς να προκαλούν τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Είχαν κακή πείρα με τη γενοκτονία των Αρμενίων, το 1915, που αρκετοί Ευρωπαίοι διαμαρτυρήθηκαν και κατηγορούσανε διεθνώς τους Τούρκους. Έτσι, αποφασίσανε να φτάσουνε στο σκοπό τους με σταδιακή εξόντωση.

Και πράγματι, από τα τάγματα τούτα επιστρέψανε λίγοι Έλληνες. Οι πολλοί χανόσανε στα βάθη της Τουρ-

κίας, μακριά πάντοτε από περιοχές μ' ελληνικό στοιχείο. Επιστρέψανε όσοι δραπέτευσαν, όσοι λίγοι κατορθώσανε να δωροδοκήσουν φρουρούς, υπαξιωματικούς και αξιωματικούς. Τέλος, μερικοί που γλίτωσαν από τις κακουχίες, την πείνα, το κρύο και τα βασανιστήρια, είχανε την τύχη να τους επισημάνει αργότερα ο Ερυθρός Σταυρός και η Διεθνής Επιτροπή. Αυτοί προστατεύθηκαν και σταλήκανε στην Ελλάδα.

Τη Θοδώρα την αφήσανε με την ιδέα ότι ο άντρας της ο Σταύρος είναι μάλλον καλά. Σίγουρος εκείνα τα χρόνια δεν μπορούσε να είναι κανείς για τίποτα. Οι Νεότουρκοι κρατούσανε ανάστατη όλη τη Μικρασία. Και ο στρατηγός Μουσταφά Κεμάλ, που έπειτα τον είπανε Ατατούρκ (= πατέρας της Τουρκίας), αλώνιζε την κεντρική και ανατολική Τουρκία. Εμφανιζόταν στα δυτικά παράλια με στρατό και προπαντός τότε πολεμούσε με φωτιά και τσεκούρι να διαλύσει τον ελληνισμό του Πόντου, που ζήταγε λίγη ανεξαρτησία και είχε οργανώσει μικρές ένοπλες ανταρτικές ομάδες.

Η Θοδώρα γύρισε σπίτι. Βρήκε πολλές γειτόνισσες που παρηγορούσανε τη μάνα της και τις αδελφές της. Όλες θρηνούσανε τον καλόν άνθρωπο, τον Κρεμμυδά, σα νεκρό. Το ίδιο γινότανε και σ' όλα τα σπίτια, όπου ήταν σίγουρα πως πιάσανε άνθρωπό τους.

Οι παπάδες, οι δημογέροντες και οι δάσκαλοι δώσανε λίγο θάρρος στις Λιβισιανές, αλλά μέσα τους βάραινε η απελπισία. Είχανε ζητήσει κι αυτοί να γίνουνε αυτόνομοι, όπως η Σμύρνη. Τους πρόδωσαν οι Ιταλοί, πιάσα-

νε οι Τούρκοι όσους Λιβισιανούς υπογράψανε το χαρτί για την αυτονομία και τους έστειλαν στον άλλο κόσμο.

Το κακό δεν έδειχνε ότι θα σταματήσει. Κι αυτός ο Μουσταφά Κεμάλ έμοιαζε μαύρο σύννεφο στα κεφάλια των Ελλήνων. Θα ξέσπαγε πάνω τους; Θα 'φευγε να ξεθυμάνει αλλού; Καθαρό φως δε φαινότανε πουθενά για τους Έλληνες. Φοβερό να μη βλέπεις φως ούτε στην πατρίδα σου, στη γη που την έχεις πατρίδα τρεις χιλιάδες χρόνια! Έπειτα είχε ξαπολυθεί στις ελληνικές κοινότητες κι αυτός ο καταραμένος ο Νουρεδίν πασάς. Πιο αιμοβόρος Τούρκος δε γινότανε. Ο φόβος και ο τρόμος των Ελλήνων από τη Σμύρνη μέχρι τη Μάκρη και το Λιβίσι. Σφαγέας και τύραννος μ' όλη τη σημασία της λέξης.

Η πρώτη μέρα του θρήνου πέρασε. Η κυρα-Δέσποινα έκατσε να συλλογιστεί. Έπρεπε να σκεφτεί να δει τι θα κάνει, πού θα μάθει λεπτομέρειες για το Γιώργη της και τι θα κάνει με τις κόρες, που ήσανε λεύτερες, εκτός από τη μία, τη μικροπαντρεμένη Θοδώρα, που ήτανε κιόλας χαροκαμένη – έξι μωρά τής πήρε ο χάρος μέχρι το 1922. Η κυρα-Δέσποινα είχε και δυο αγόρια, τον Κυριάκο και τον Βασίλη, μα κι αυτά ήσανε ακόμη παιδιά, χρειάζονταν προστασία.

Το μυαλό της πήγε στους Κρεμμυδάδες, το σόι του άντρα της. Κάπως κοντινοί ήσανε οι Κρεμμυδάδες της Μάκρης, Κώστας και Κυριάκος. Πλούσιοι, ευεργέτες των σχολείων της Μάκρης και γνωστοί στο Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Οι συγγενείς από το σόι το δικό της, οι πιο πολλοί, ζούσανε μακριά. Και ήτα-

νε μεγάλο σόι με σπουδαία εκκλησιαστική παράδοση. Εφτά γενιές δίνανε στην Εκκλησία κληρικούς, έγγαμους και ιερομόναχους. Ακόμη και στα Ιεροσόλυμα η κυρα-Δέσποινα είχε στενούς συγγενείς, τους ιερομόναχους Ηλία και Δημήτριο. Ο δεύτερος μάλιστα υπηρετούσε στον Πανάγιο Τάφο με αφοσίωση μεγάλη, έγκλειστος.

Μα τώρα, ποιοι και πώς να τη βοηθήσουν; Οι καιροί δύσκολοι και οι Τούρκοι αγριεμένοι. Για τ' απαραίτητα, βέβαια, δεν είχανε ανάγκη. Το σπίτι τ' αφήσανε γεμάτο οι άντρες όταν φύγανε για τις δουλειές τους. Αν αργότερα δυσκολεύανε τα πράγματα, κάτι θα βρίσκανε να δουλέψουνε και οι κόρες της οι ανύπαντρες.

Έτσι, λοιπόν, το μόνο που ζήτησε η κυρα-Δέσποινα από γνωστούς και συγγενείς ήτανε πληροφορίες και μεσολάβηση. Να μάθουνε ακριβώς για τον άντρα της και να παρακαλέσουνε για το απίθανο, την απελευθέρωσή του. Και ό,τι μπορούσανε κάνανε οι άνθρωποι. Σ' ένα μήνα περίπου ήρθανε ειδήσεις. Μα καλύτερα να μην ερχόσανε. Ο Γιώργης της συγχωρέθηκε. Δεν άντεξε. Πιάσανε, λέει, εδώ και κει πολλούς Έλληνες. Τους μαζέψανε όλους και τους πηγαίνανε για την Ανατολία, στα βάθη της Τουρκίας. Τους συνοδεύανε άγριοι καβαλαραίοι. Μέρρες ατέλειωτες ποδαρόδρομο. Λίγο ψωμί τούς δίνανε, κι εκείνο όχι κάθε μέρα. Η θλιβερή πομπή, όσο περνούσανε οι μέρες, λιγόστευε. Η πείνα, η κούραση και ο βούρδουλας γεμίσανε τα μονοπάτια ελληνικά κουφάρια. Κι όπως λέγανε, ο Κρεμμυδάς, που δεν ήτανε και νιο παιδί, υπόφερε πολύ. Ντελικάτος και τον βάλανε στο

μάτι οι ζαπτιέδες. Περνάγανε δίπλα του και στα καλά καθούμενα τον χτυπούσανε χωρίς έλεος. Είχε το χάλι του ο δύστυχος, δεν τον βαστάγανε τα πόδια του. Μα το 'λεγε η καρδιά του! Όποιον Έλληνα έβλεπε απελπισμένο, τον πλεύριζε και του 'δινε κουράγιο. Ένα χαμόγελο, μια κουβέντα, λίγη παρηγοριά. Και οι κρατούμενοι όλοι τον αγαπούσαν. Μέχρι στιχάκια έφτιαχνε και τους τα 'λεγε να ξεχνάνε τα βάσανά τους. Είχε γλυκό πρόσωπο, καλοσυνάτο, και όλοι τον ξέρανε θεοφοβούμενο. Νήστευε κανονικά και πρόσεχε πολύ ν' αγαπάει τον Θεό και τους ανθρώπους. Λέγανε μάλιστα πως ήτανε τόσο καλός, που ο Θεός τού είχε δώσει θαυμαστά χαρίσματα. Έτσι, μια φορά, εκεί που δούλευε στα τούρκικα χωριά χωρίς εκκλησιά, την ημέρα της Πεντηκοστής που γονατίζουνε στον Εσπερινό, είδε λέει, καθώς έκανε την προσευχή του, να γονατίζουνε και τα δέντρα. Και το δαμάλι που πήγε να φάει την κορυφή σηκώθηκε ψηλά, έπεσε κάτω και δεν έπαθε τίποτα. Καλός και άγιος, λοιπόν, ο παππούς Κρεμμυδάς, αλλά ο βούρδουλας και η πείνα τον ξέκαναν.

Τους περπάταγαν από τις περιοχές Μούγλων, Αϊδινίου, Βουρδούρ, Σπάρτης· τους περάσανε κάτω από το Ικόνιο, μέσ' από το Ερεγλί και κοντεύανε στη Νίγδη. Πριν φτάσουνε όμως στην πόλη τούτη, ο καλός Έλληνας, ο Γιώργης Κρεμμυδάς, υπέκυψε. Όταν οι αγριάνθρωποι τον είδανε πολύ εξασθενημένο, τον βασανίσανε περισσότερο. Έπεσε, δεν μπορούσε να σηκωθεί. Τον χτύπησαν κι άλλο, γιατί βιάζονταν, λέει, να συνεχίσουνε

την πορεία. Εκεί ξεψύχησε ο παππούς και μαζί νουνός του γέροντα Ιακώβου. Γιατί ο παππούς ο Γιώργης είχε βαφτίσει ο ίδιος τον εγγονό του, που τον αγάπαγε πολύ.

Ακόμα λίγες ημέρες και ήρθε το ιδιόχειρο σημείωμα του ανεψιού της κυρα-Δέσποινας, του Χατζηδουλή. Ήτανε γιατρός και τον είχανε συλλάβει κι αυτόν. Τον ρίξαν στο ίδιο μπουλούκι, που ήτανε κι ο θείος του ο Γιώργης. Όταν έγινε το κακό με τον θείο του, δεν μπόρεσε να βοηθήσει. Μόνο πήρε από τις τσέπες του σκοτωμένου πέντε λίρες. Έδωσε τις δυο σε κάτι Τούρκους χωρικούς για να τον θάψουνε – ποιος ξέρει αν τον έθαψαν ή αν τον πέταξαν σε κάνα ρέμα για τα όρνια! Πάντως ο Χατζηδουλής έγραψε στη θεία του ότι έδωσε τις δύο λίρες και τη ρωτούσε τι κάνει τις υπόλοιπες. Η δόλια η κυρα-Δέσποινα, με άνθρωπο που πήγαινε προς τα κει, του παράγγειλε να τις κρατήσει. Έπειτα χάθηκε και ο Χατζηδουλής με τον ίδιο ή παρόμοιο τρόπο.

Η αναφορά στον βίο ενός μεγάλου σύγχρονου ασκητή και θεόληπτου ιερομόναχου, προικισμένου με πολλές αρετές και αναρίθμητες θεοσημίες, ενέχει πολλούς κινδύνους.

Έτσι, ο συγγραφέας, με αυξημένη διάκριση, αποφεύγει προσεκτικά την υπερβολή και την εγκωμιαστική διάθεση (πολύ γνωστή και σπάνια χρήσιμη), επιλέγοντας τα πλέον χαρακτηριστικά σημεία της ζωής του μακαριστού π. Ιακώβου, τα οποία και αποκαλύπτουν το ποιος υπήρξε ο όσιος αυτός Γέροντας έναντι του Θεού, των αγίων, του εαυτού του και των ανθρώπων...

Οι Εκδόσεις Ουρανός αναλαμβάνουν την ευθύνη της έκδοσης του βιβλίου, με την ελπίδα ότι θα συντελέσουν στην ευρύτερη διάδοση ενός πολύ αξιόλογου Βίου: πανίερο γεγονός η αγάπη και η τιμή που έδειξαν οι πιστοί προς τον μακαριστό Γέροντα Ιάκωβο με την απορρόφηση επανειλημμένων εκδόσεων αυτού του έργου. Όμως δεν είναι και ανεξήγητο, αφού συνυπάρχουν εδώ οι προαναφερθέντες χαμηλοί τόνοι, που χρησιμοποιεί ο εγνωσμένης ικανότητας συγγραφέας στη διήγησή του, και η ανάγκη των σύγχρονων χριστιανών, σε μια εποχή συγχύσεων και δελεαστικών ιδεολογιών και κοινωνικών παρεμβολών στην ορθή πίστη, να θεμελιωθούν στο στέρεο έδαφος της βιωμένης πίστης, όπως την ψηλαφούμε πειστικά στο πρόσωπο και τη βιοτή ενός αγίου της εποχής μας, του μακαριστού π. Ιακώβου.

Εκδόσεις *Ουρανός*

ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.ouranosbooks.gr • e-mail: info@ouranosbooks.gr

ISBN 978-960-559-008-6

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 15524